

Μηχανικοί και τεχνοκρατικές ιδέες στον Ελληνικό Μεσοπόλεμο

Από το Σχολείον των Τεχνών στο Εθνικόν Μετσόβιον Πολυτεχνείον 1837-1914

Φρειδερίκος
Τσέντνερ
1837-1844

Λύσανδρος
Καυταντζόγλου
1844-1862

Γεράσιμος Μεταξάς
1863-1864

Δημήτριος
Σκαλιστήρης
1864-1873

Αναστάσιος Θεοφιλάς
1878-1902

Κων. Μητσόπουλος
1902-1910

Άγγελος Γκίνης
1910-1927

Διευθυντές του Πολυτεχνείου
19^{ος} αι. αρχές 20^{ου}

1914-1923

**οι τρεις μεγάλες τομές στη γραμμή
της αναβάθμισης του πνεύματος της τεχνικότητας**

1914

**Ίδρυση του
Υπουργείου της Συγκοινωνίας**

1914-1917,

**ίδρυση των Ανωτάτων Σχολών
στο Πολυτεχνείο**

1923

ίδρυση του ΤΕΕ

Οι πρωταγωνιστές της μεταρρύθμισης στο ΕΜΠ 1914-1917

Άγγελος Γκίνης
Διευθυντής ΕΜΠ
1910-1928

Δημήτριος Διαμαντίδης
Υπουργός Συγκοινωνίας
1914-1915

Αλ. Παπαναστασίου
Υπουργός Συγκοινωνίας
1917-1920

Νικόλαος Κιτσίκης
Γεν. Γραμματέας
Υπ. Συγκοινωνίας
1917-1920

Οι Σχολές του ΕΜΠ το 1917

Σχολή Πολιτικών Μηχανικών

Σχολή
Μηχανολόγων
Ηλεκτρολόγων

Σχολή Αρχιτεκτόνων

Σχολή Χημικών Μηχανικών

Σχολή Τοπογράφων

Δημήτριος Λαμπαδάριος
1928-1933

Δημοσθένης Πρωτοπαπαδάκης
1933-1935

Αλέξανδρος Σίνος
1935-1937

Κωνσταντίνος Γεωργικόπουλος
1937-1939

Νικόλαος Κιτσιόκης
1939-1941
&
1943-1944

Ιωάννης Θεοφανόπουλος
1941-13

Οι πρυτάνεις του ΕΜΠ στο
Μεσοπόλεμο και την Κατοχή

Οι καθηγητές του ΕΜΠ

- 1922-1941, δίδαξαν 63 καθηγητές

- 44 είχαν κάνει σπουδές μηχανικού

- 22 ήταν διπλωματούχοι ΕΜΠ

- 50 σπούδασαν σε ξένα πολυτεχνεία και πανεπιστήμια:
  - 26 στη Γερμανία
  - 15 στη Γαλλία
  - 7 στην Ελβετία
  - 1 Βέλγιο

Μία ελίτ κοινωνική ομάδα, με αξιοσημείωτη επιρροή στην κρατική διοίκηση και τις επιχειρήσεις.
Ex officio η αδιαμφισβήτητη διανοητική ηγεσία, και όχι μόνο, των Ελλήνων μηχανικών.

Το κοινωνικό προφίλ των σπουδαστών του ΕΜΠ στο Μεσοπόλεμο

- Το 71% γόννοι εμπόρων, επαγγελματιών και εισοδηματιών
- Υποχρέωση καταβολής υψηλών διδάκτρων
- Σε μεγάλο ποσοστό απόφοιτοι ελίτ γυμνασίων
- 16 γυναίκες διπλωματούχοι στο διάστημα 1923-1940

Το ΕΜΠ στο Μεσοπόλεμο ήταν ένα σχολείο για άνδρες που απευθυνόταν σε μία κοινωνική και διανοητική ελίτ

Βασικές πλευρές της ιδεολογίας και του ελίτ προφίλ του ΕΜΠ

Η ρητορεία της προνομιακής σχέσης του με τις λεγόμενες εφαρμοσμένες επιστήμες και το ιδεώδες της προόδου που συνδεόταν στενά μ' αυτές.

Το ιδεώδες της αξιοκρατίας και της επιστημονικής αντικειμενικότητας που νομιμοποιείτο από την κυριαρχία των μαθηματικών στα προγράμματα σπουδών, τη δυσκολία των εξετάσεων εισαγωγής και αποφοίτησης και τη διαρκή διεκδίκηση μίας διευρυμένης ακαδημαϊκής ανεξαρτησίας από το κράτος.

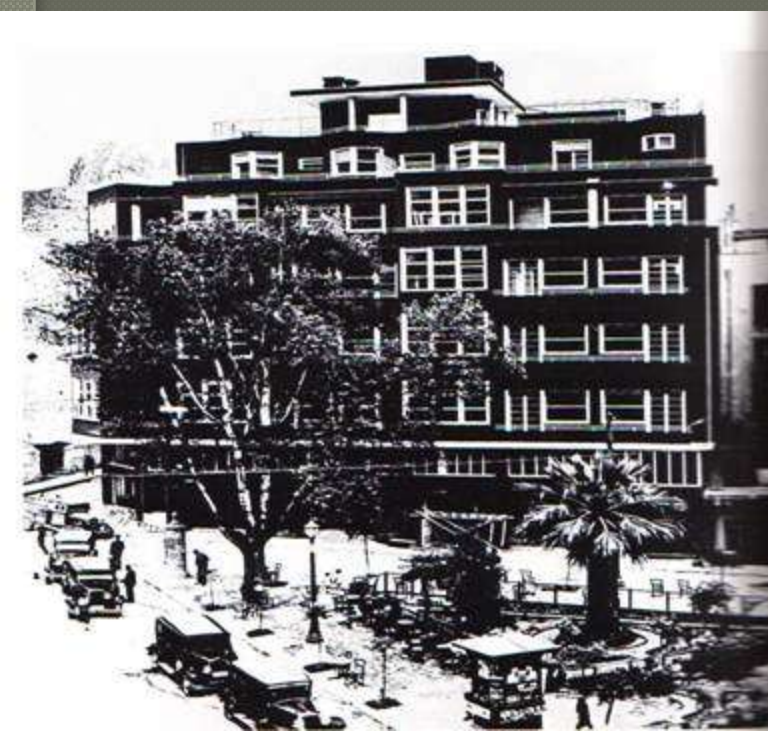

Εν τέλει ένας θεσμός ισχυρά αποκλίνων από τα ισχύοντα σε άλλα ακαδημαϊκά ιδρύματα και την κοινωνία εν γένει.

Οι μεγάλες δόξες του επαγγέλματος: δημόσια έργα και οικοδομές

Οι έργοις έπισημπεύμενοι έκκαφία υπό έπισημην είς τό έργοστάσιον Μπανίτης
(Φωτ. Στ. Άγαπητού)

Τα χαρακτηριστικά των σπουδών και του επαγγέλματος των μηχανικών στον Ελληνικό Μεσοπόλεμο:

Σπουδές

- Μαθηματικά, θεωρητική μηχανική και θεωρητική προσέγγιση των τεχνικών ζητημάτων.
- Ελλιπής εργαστηριακή εκπαίδευση
- Ουσιαστική απουσία επιστημονικής έρευνας
  - Η Σχολή Πολιτικών Μηχανικών το σήμα κατατεθέν του ιδρύματος

Το επάγγελμα

- Πλειοψηφία των πολιτικών μηχανικών
- Εξαιρετικά υψηλό ποσοστό δημοσίων υπαλλήλων
- Μεγάλος αριθμός ελευθέρων επαγγελματιών
- Εξαιρετικά μικρός αριθμός απασχολούμενων στη βιομηχανία
- Κύριος τομέας απασχόλησης τα δημόσια έργα και οι κατασκευές εν γένει
- Το κράτος, το κύριο πεδίο εκτύλιξης του επαγγελματισμού των μηχανικών

Μία ελίτ ταυτότητα σπουδών και επαγγέλματος που κατά βάση διεκδικούσε ένα status αντίστοιχο μ' αυτό των Γάλλων κρατικών μηχανικών

Διπλωματούχοι ΕΜΠ, 1915 -1940

Έτος	Πολιτικ. Μηχαν.	Μηχανολόγοι Ηλεκτρολόγοι	Αρχιτέ- κτονες	Χημικοί Μηχαν.	Τοπογράφοι Μηχανικοί	Σύνολο		
1914-15	17	7				24		
1915-16	13	5				18		
1916-17	16	6				22		
1917-18	25	9				34		
1918-19	32	8				40		
1919-20	26	10		11	1	48		
1920-21	30	32	11	2	14	89		
1921-22	3	4	2	4	5	18		
1922-23	25	14	6	11	12	68		
1923-24	6	9	7	13	12	47		
1924-25	27	14	10	11	9	71		
1925-26	48	18	17	7	14	104		
1926-27	39	13	8	10	17	87		
1927-28	28	8	6	7	27	76		
1928-29	39	10	Μηχανολόγοι	5	7	27	Αγρονόμοι	88
1929-30	53	11	Μηχανικοί	4	9	10	Τοπογράφοι	87
1930-31	53	10	2	4	10	10		89
1931-32	65	10	2	4	7	8		96
1932-33	52	9	7	17	4	1	4	94
1933-34	64	9	8	16	6	1	5	109
1934-35	71	8	6	29	7		7	128
1935-36	71	13	3	28	10		3	128
1936-37	77	9	6	20	20		2	134
1937-38	55	21	3	8	15		3	105
1938-39	45	18	1	8	9		2	83
1939-40	63	29	9	4	15			120
Σύνολο	1043	314	47	214	195	168	26	2007

Η απασχόληση μηχανικών, μελών του ΤΕΕ, το 1934

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	αριθ.	%
ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΤΟΜΕΑΣ		
Υπουργείων και άλλων κρατικών υπηρεσιών	458	26,4
Δήμων και Κοινοτήτων	83	4,8
Οργανισμών, ΝΠΔΔ κ.λπ.	74	4,3
Εκπαίδευσης (ΕΜΠ, Πανεπιστήμια, Γεωπονική, ΑΣΟΕΕ, Δημ. Σχολές)	72	4,1
Στρατιωτικών υπηρεσιών	20	1,2
ΣΕΚ	47	2,7
<i>Σύνολο Υπαλλήλων Δημόσιου Τομέα</i>	<i>754</i>	<i>43,4</i>
ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ		
Υπάλληλοι Εταιρειών Σιδηροδρόμων	25	1,4
Τροχιοδρόμων και Ηλεκτρικού Σιδηροδρόμου	21	1,2
Ηλεκτρικών Εταιρειών	63	3,6
Τηλεφώνων	16	0,9
<i>Σύνολο Υπαλλήλων Εταιρειών Κοινής Ωφέλειας</i>	<i>125</i>	<i>7,2</i>
Διαφόρων εταιρειών	6	0,3
Υπάλληλοι Βιομηχανικού τομέα		
Βιομηχανικών Επιχειρήσεων	60	3,5
Ορυχείων	18	1,0
<i>Σύνολο Βιομηχανικού τομέα</i>	<i>78</i>	<i>4,5</i>
Υπάλληλοι Εργοληπτικών Εταιρειών και Τεχνικών Γραφείων	164	9,4
Τραπεζών	30	1,7
<i>Σύνολο Υπαλλήλων Ιδιωτικού Τομέα</i>	<i>403</i>	<i>23,2</i>
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΕΣ		
Ιδιοκτήτες και Μέτοχοι Εργοληπτικών Εταιρειών	67	3,9
Ιδιοκτήτες Βιομηχανικών Επιχειρήσεων	43	2,5
Ιδιοκτήτες Τεχνικών Εταιρειών-Αντιπροσωπειών		
Βιομηχανικού Τομέα	13	0,8
<i>Σύνολο Επιχειρηματιών</i>	<i>123</i>	<i>7,1</i>
ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ	456	26,3
<i>Σύνολο απασχολουμένων στον Ιδιωτικό Τομέα</i>	<i>982</i>	<i>56,6</i>

Οι πρόεδροι του ΤΕΕ, 1923-1940

Ηλίας Αγγελόπουλος
1925-1927

Μιχαήλ Οικονόμου
1927-1931

Νικόλαος Κιτσίκης
1931-1935

**Ανάργυρος
Δημητρακόπουλος**
1935-1941

Οι περιπέτειες των τεχνοκρατικών ιδεών στο Μεσοπόλεμο και την Κατοχή

Από το αρχιμήδαιο παστω του Ηλία Αγγελόπουλου και τη βιομηχανική μανία του κύκλου της Ζυρίχης, στο Τεχνικό Κράτος του Ν. Κιτσίκη, ύστερα στο μιλώ από καρδιάς του Ι. Μεταξά και από εκεί στα σοβιετικά πεντάχρονα της κατοχικής περιόδου

**Οι περιπέτειες των τεχνοκρατικών
ιδεών στο Μεσοπόλεμο και την Κατοχή**

**Από το αρχιμήδειο παστώ του Ηλία
Αγγελόπουλου και τη βιομηχανική
μανία του κύκλου της Ζυρίχης, στο
Τεχνικό Κράτος του Ν. Κιτσίκη,
ύστερα στο μιλώ από καρδιάς του
Ι. Μεταξά και από εκεί στα
σοβιετικά πεντάχρονα της
κατοχικής περιόδου**

Ο λεγόμενος κύκλος της Ζυρίχης και το περιοδικό ΕΡΓΑ

Οι μηχανικοί βιομήχανοι
που έφεραν τη Β'
Βιομηχανική επανάσταση
στην Ελλάδα.

Χημική βιομηχανία,
τσιμέντα, ηλεκτρισμός,
τηλέφωνα.

Νίκος Κιτσίκης:
**«Ονερευτήκαμε ένα
Τεχνικόν Κράτος»**

Αθανάσιος Ρουσσόπουλος
Κατασκευάζει και Χαίρειν

Ο Μεταξάς και οι
μηχανικοί

Αντικαθιστώντας τα
σπαθιά των
Νιμπελούγκεν και τις
Βαλκυρίες του Βάγγνερ
με την την αρχαία δόξα
του Παρθενώνα.

Die Technische Hochschule Berlin

verleiht durch diese Urkunde

dem Prorektor der Technischen Hochschule Athen

Herrn Professor Nikolaus Kitzikis,

dem Verfasser zahlreicher ausgezeichneten wissenschaftlicher Arbeiten und
Lehrbücher, dem Freunde und geistvollen Interpreten deutscher Wissenschaft

die akademische Würde eines

Doktor = Ingenieurs

Ehren halber

(Charlottenburg, am 30. September 1938.

Rektor und Senat

J. C. ...

**DIE TECHNISCHE
HOCHSCHULE MÜNCHEN**

verleiht unter ihrem derzeitigen Rektor
o. Professor Diplomingenieur Dr.-Ing. habil.

ALBERT WOLFGANG SCHMIDT

auf Antrag der Fakultät für Maschinenwesen
unter ihrem derzeitigen Dekan
o. Professor Diplomingenieur Dr.-Ing.

THEODOR BÖDEFELD

mit dieser Urkunde
dem derzeitigen Rektor der
Technischen Hochschule Athen,
Herrn Professor Diplomingenieur

Konstantinos Georgikopoulos

in Würdigung seiner wissenschaftlichen
Leistungen und seiner Verdienste um die
Förderung der wissenschaftlichen Beziehungen
zwischen Griechenland und Deutschland
die Würde eines

Doktor = Ingenieurs

ehrenhalber.

München, den 26. September 1938

Der Rektor der Technischen Hochschule :

W. Schmidt

ΕΜΠ 1943

Νεκροί σπουδαστές 1941-44

Θωμάς
Χατζηθωμάς

Αθαν. Τεριακής

Φαίδων
Αντωνόπουλος

Νικολ. Αρχύτας

Αλ. Δονδολίνος

Νικολ. Δονδολίνος

Νικ. Καράπαπας

Παν. Κασμάτης

Απελής
Καστανάκης

Νικ. Κυριακίδης

Επ. Αμβροσιάδης

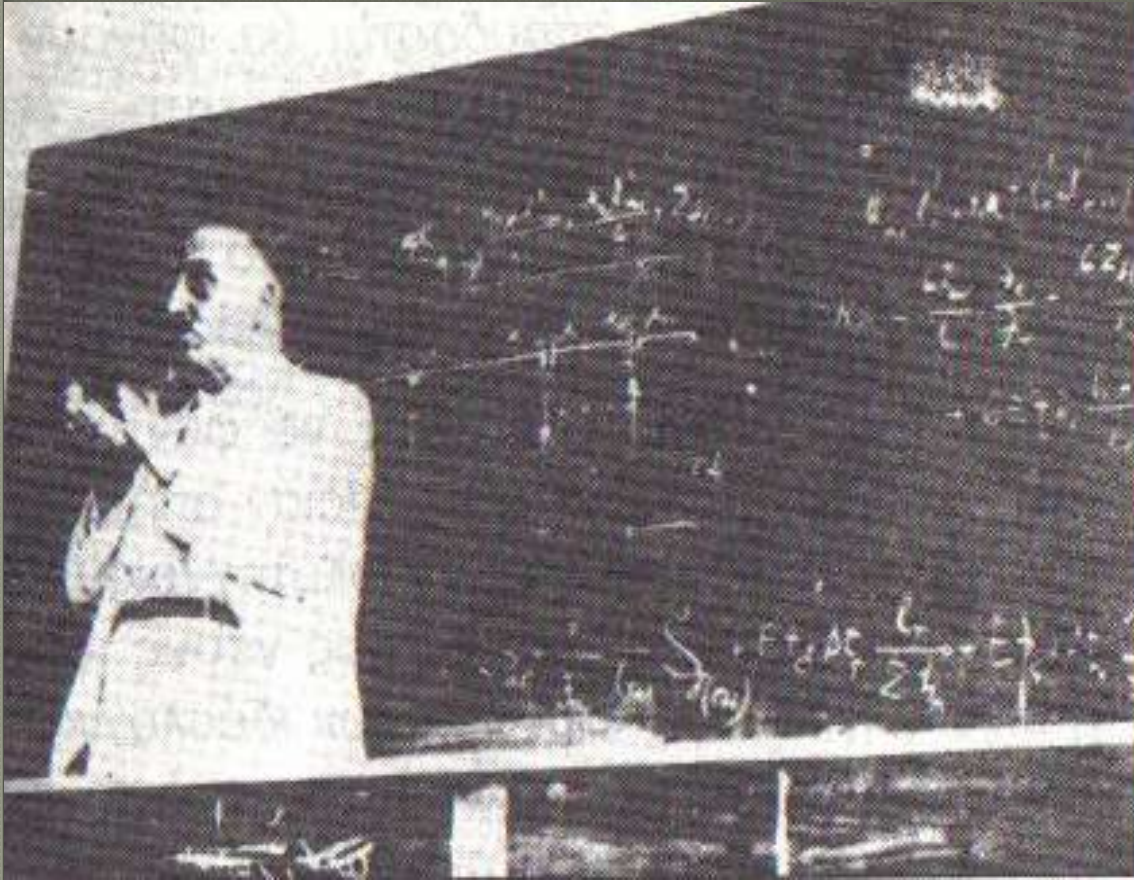
Γεράσ. Ιωαννίδης

Νείλος
Μαστραντώνης

Ιωάννης Μήνης

**Παραφράζοντας τον Λένιν:
«Το μέλλον της Ελλάδος, η
ευμάρειά της και ο πλούτος
της, είναι τα πέντε
δισεκατομμύρια KW».
Ν. Κιτσίκης
Πρυτανικός λόγος, 13-11-
1943**

Ι. Θεοφανόπουλος

Ι. Σαρρόπουλος

Σ. Κορώνης